

Met ons onderwijs kunnen ze de wereld aan **Burgerschap op een humanistische school**

Aron Borger

Foto: Erwin Winkelman Fotografie

**De participatieleerlijn:
meedoen, meedenken
en meebeslissen**

Veel scholen zoeken naar manieren om hun burgerschapsopdracht vorm te geven. Op De Amsterdamse Mavo (DAM) staat het echter sinds dag één centraal: “Deze school ademt burgerschap.”

Tekst
Erik Ouwerkerk

Het zal bezoekers meteen opvallen: deze school is anders. De leerkrachten kennen hun leerlingen bij naam, groeten hen en maken een praatje met ze in de gangen van het voormalige kloostergebouw. De lokalen zijn niet koud genummerd, maar vernoemd naar voorvechters van democratie en mensenrechten: mensen zoals Marie Curie (het natuurkundelokaal), Nelson Mandela, oud-burgemeester van Amsterdam Eberhard Van der Laan en Barack Obama. Welkom op De Amsterdamse Mavo (DAM), sinds 2016 's lands enige humanistische school in het voortgezet onderwijs.

Voor iedereen

Waarom is het eigenlijk de enige humanistische middelbare school? Vele Nederlanders onderschrijven immers humanistische waarden en uitgaande van de tientallen humanistische organisaties kan men spreken van een humanistische achterban van meer dan een miljoen Nederlanders. Isolde de Groot, universitair docent burgerschapseducatie aan de Universiteit van Humanistiek, gaat in op het raadsel. “Humanisme is een open en inclusieve levensbeschouwing: veel mensen voelen affiniteit met waarden zoals rechtvaardigheid, gelijkwaardigheid, autonomie en mensenrechten, maar zijn niet snel geneigd zich als humanist te bestempelen. Humanisten willen bovendien niet alleen voor de eigen groep opkomen, maar voor iedereen. En dat willen ze samen doen. Vandaar dat humanisten er in het verleden voor gekozen

hebben om geen eigen scholen te stichten. Wel werden opleidingen opgericht tot docent humanistisch vormings- onderwijs, die veelal interlevensbeschouwelijk onderwijs kunnen verzorgen op openbare en bijzondere scholen.”

Grote Denkers

Een humanist houdt zich bezig met zingeving, zonder ‘afhankelijkheid’ van één religie of god. Humanisten zoeken naar manieren om op basis van gelijkwaardigheid samen te leven. Naar ruimte voor het individu. Zij begrijpen tegelijkertijd dat persoonlijke vrijheid en autonomie niet los kunnen staan van empathisch vermogen en verantwoordelijkheidsgevoel voor de ander. Voor (theoretische) verdieping kun je bij tal van inspiratiebronnen terecht. Aron Borger, docent geschiedenis, coördinator humanistisch burgerschapsonderwijs en vandaag de gastheer op school, noemt ook Socrates en Hannah Arendt. “Zij horen bij de Grote Denkers van de Humanistische Canon en hebben een plek gekregen in het curriculum. Overigens hebben zij zichzelf nooit zo genoemd hoor, maar we kunnen wel zien dat het menselijk vermogen en kunnen bij hen centraal staat.”

Om de tafel

Onder andere een agnost, een eco-activist en een moslim kunnen zich humanist noemen. “Met een besef van een gedeeld moreel-ethisch streven kan iedereen met elkaar om de tafel zitten. We hebben op school daarom ook totaal geen conflicten gezien naar aanleiding van de oorlog tussen Oekraïne en Rusland, of recent het Israëlisch-Palestijns conflict. Of een Trump-sympathisant wel lekker op zijn stoel zit in het Obama-lokaal? Dat is geen probleem. Het nodigt wellicht uit tot gesprek en discussie, die best verhit gevoerd mag worden, maar wel met respect voor elkaars standpunten en zienswijzen. Wij begeleiden dat: we leren ze om woorden te geven aan dat wat ze voelen en vinden en zich in te leven in anderen.”

Oefenplaats

Ondertussen is het voetbaltoernooi op het schoolplein begonnen, georganiseerd door eerstejaars van het evenemententeam en het sportteam. Het is één van de

Isolde de Groot

Foto: Universiteit van Humanistiek

vele participatieprojecten waar de scholieren van DAM vanaf de eerste schooldag aan deelnemen.

“De participatieleerlijn – meedoen, meedenken en meebeslissen – hoort net als de leerlijnen Democratie en Mensenrechten bij de school. We vormen immers een waardengemeenschap en zijn een oefenplaats om mee te doen in de samenleving. Dus hebben we bijvoorbeeld het kantine team waarbij leerlingen de in- en verkoop voor hun rekening nemen. Door al die activiteiten voelt iedereen zich verantwoordelijk.” Een blik op de brandschone kantine zet zijn woorden kracht bij.

Borger vervolgt: “De vaardigheden worden opgebouwd en uitgebreid: in het tweede jaar zetten ze een sociaal project in de buurt op, in het derde jaar breidt dat zich uit naar de bredere Amsterdamse samenleving en in het vierde jaar gaan ze samenwerken met leeftijdsgenoten van een school in Friesland.”

Allemaal burgerschapsdocenten

De kersverse scholieren Lois, Adam, Pippa en Mats reiken onder de vleugels van de docenten van DAM de aanmoedigingsprijs uit op het schoolplein. “Voor de motivatie”, verklaart Lois. Binnen vertelt Borger over de vakken BULO (het digitaal burgerschapsportfolio ‘burgerbord’ levensbeschouwing en omgangskunde), Sport en Organisatie – ‘hoe help je elkaar en ga je om met verschillen in talent en omzet, hoe ga je om met winst en verlies?’ – en Maatschappij en Participatie. “Maar eigenlijk ademt deze school burgerschap”, haast hij zich te zeggen. “De docenten kiezen bewust voor deze school- en wij voor hen. Ze zijn allemaal burgerschapsdocenten die zoveel mogelijk aansluiten bij de subthema’s van de doorlopende leerlijnen en die humanistische waarden vier jaar lang voorleven. Zo gaat er een wereld voor hen open. Met ons onderwijs kunnen ze die wereld aan.”)

Foto: Erwin Winkelman Fotografie